

ประเทศไทยบนกระดาน หมากรุกโลก Thailand on the Grand Chessboard

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุรชาติ บำรุงสุข
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เปิดม่าน

“Powerful countries are automatically geostrategic players”

Zbigniew Brzezinski

The Grand Chessboard (1977)

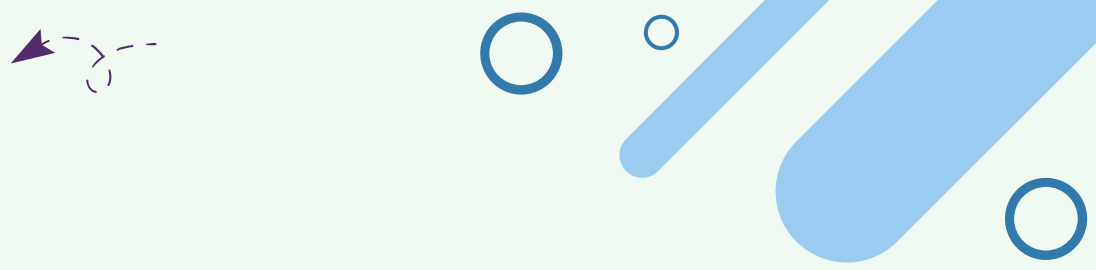

“War increases the uncertainty of every circumstance and deranges the course of events.”

Carl von Clausewitz

นักปรัชญาการสงครามชาวปรัสเซีย

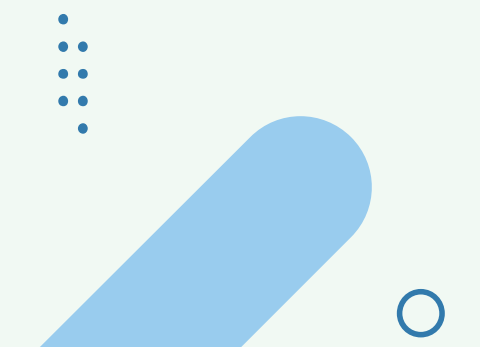

บทโหมโรง

ถาม: สถานการณ์ภาพรวมของโลกในอนาคตเป็นอย่างไร?

ตอบ: สถานการณ์โลกมีลักษณะเป็น “วิกฤตถาวร”

[Permacrisis เป็นคำที่ Collins Dictionary กำหนดให้เป็นคำใหม่ในปี 2022]

ถ้าบริบทโลกที่เป็น Permacrisis...

- เรา “มอง” เห็นโลกในสถานะเช่นนี้
อย่างไร
- เราจะทำความ “เข้าใจ” กับโลกที่เรา
เห็นอย่างไร
- เราจะกำหนด “จุดยืน” ต่อโลกใน
เงื่อนไขเช่นนี้อย่างไร

ตอนที่ 1

ระเบียบระหว่างประเทศ (International Order)

โลกของความผันผวน

- การเมืองโลกขับเคลื่อนด้วยความเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากการ “disruption” ของปัจจัยสงคราม
- สงครามเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการจัดระเบียบระหว่างประเทศ

International Order

ระเบียบระหว่างประเทศ = แบบแผนหรือการจัด
โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐ
มหาอำนาจในเวทีระหว่างประเทศ
(ไม่ใช่ “ความเป็นระเบียบเรียบร้อย” ในเวทีโลก)

Rule-Based International Order

ระเบียบระหว่างประเทศในเวทีโลกปัจจุบันวางอยู่บน
3 เสาหลัก คือ

- 1) กฎและกติการะหว่างประเทศ (rules)
- 2) บรรทัดฐานระหว่างประเทศ (norms)
- 3) ระบอบระหว่างประเทศ (institutions)

The Nature of International Order = Liberal International Order (LIO)

กติกาและบรรทัดฐานของกระดานหมากรุกโลก

- 1) มีแบบแผนเป็น “ระเบียบเสรีนิยม” (ซึ่งขัดแย้งกับคุณค่าแบบอำนาจนิยม)
- 2) คุณค่าหลัก: ประชาธิปไตย เสรีภาพ นิติรัฐ สิทธิมนุษยชน การค้าเสรี
ความร่วมมือระหว่างประเทศแบบพหุภาคี และการรักษาสิ่งแวดล้อม
- 3) ยอมรับถึงการดำรงอยู่ของเอกราช บูรณภาพ และอธิปไตยแห่งรัฐ
- 4) ไม่ยอมรับต่อการใช้กำลังเป็นเครื่องมือในการปรับเส้นเขตแดนของรัฐ

ตอนที่ 2

ความผันผวนในเวทีโลก (The Global Disruption)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความผันผวนใหญ่ ในเวทีโลกร่วมสมัย

- 1) การสิ้นสุดของสงครามเย็น การกำเนิดของระเบียบโลกใหม่ (The New World Order) และสงครามอ่าวเปอร์เซียในปี 1991
- 2) สงครามก่อการร้ายหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน 2001 (9/11)
- 3) การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ของมหาอำนาจใหญ่ใน 8 มิติ: 1) การเมือง 2) การทูต 3) การทหาร 4) เศรษฐกิจ/การค้า 5) การเงิน 6) เทคโนโลยี 7) สังคม 8) ข่าวสาร

-
-
-
-
-
-
- 4) การกำเนิดของ “สงครามเย็นใหม่” และการแบ่งโลกเป็น 2 ขั้ว
ในศตวรรษที่ 21
 - 5) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ในปี 2019/20
 - 6) สงครามรัสเซีย-ยูเครนในปี 2022
 - 7) วิกฤตการณ์ช่องแคบไต้หวัน
 - 8) ความผันผวนของอากาศของโลก
 - 9) สงครามอิสราเอล-ปาเลสไตน์หลังเหตุการณ์ 7 ตุลาคม 2023
(10/7)
 - 10) สงคราม ... ?
-
-

ปัญหา “5C” ของการเมืองระหว่างประเทศ

1) การเพิ่มขึ้นของ 4C:

- competition (การแข่งขัน)
- conflict (ความขัดแย้ง)
- confrontation (การเผชิญหน้า)
- crisis (วิกฤต)

2) การลดลงของ 1C: cooperation (ความร่วมมือ)

ตอนที่ 3

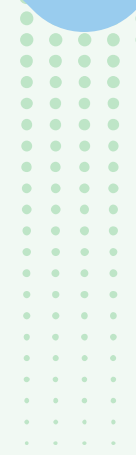
สงครามกับวิกฤตโลก (War and Global Crisis)

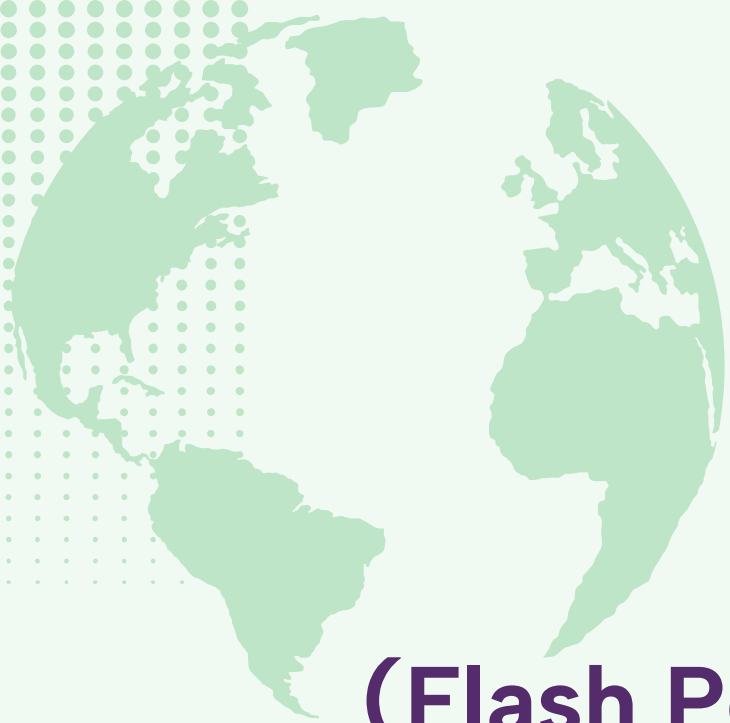
วิกฤตจากสงครามยูเครน-สงครามกาซา

- 1) วิกฤตสงครามใหญ่
- 2) วิกฤตนิวเคลียร์ในยูเครน
- 3) วิกฤตเศรษฐกิจ
- 4) วิกฤตค่าครองชีพ
- 5) วิกฤตพลังงาน
- 6) วิกฤตอาหาร
- 7) วิกฤตปุ๋ย
- 8) วิกฤตผู้อพยพ
- 9) วิกฤตมนุษยธรรม

แนวโน้มสงคราม

- 1) สงครามมีลักษณะของการบรรเทาและต่อเนื่อง ทั้งในยูเครนและกาซา (แม้คุณลักษณะของสงครามจะแตกต่างกัน)
- 2) ยังไม่เห็นสัญญาณที่ปลายอุโมงค์ (อย่างน้อยต้องเริ่มด้วยข้อตกลงในการหยุดยิง)
- 3) การกำหนดอนาคตของพื้นที่ความขัดแย้งยังไม่มีคำตอบชัดเจน (ทั้งในยูเครนและกาซา)
- 4) การยกระดับสงคราม (escalation of war) ยังเป็นประเด็นที่ต้องกังวล
- 5) บทบาทของมหาอำนาจเป็นปัจจัยสำคัญในความขัดแย้ง

-
-
-
-
-
- 6) การโจมตีของรัสเซียทำให้เห็นการहनคินของสงครามระหว่างรัฐ (interstate warfare) ในศตวรรษที่ 21
 - 7) บทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (non-state actor) ในกาชา ทำให้เห็นถึงสงครามอสมมาตร (asymmetric warfare) ในยุคปัจจุบัน
 - 8) การให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมเป็นเรื่องสำคัญ เพราะพลเรือนคือเป้าหมายการโจมตี และเป็นผู้สูญเสียหลัก
 - 9) สหประชาชาติยังไม่สามารถผลักดันให้เกิดสันติภาพได้จริง
 - 10) การฟื้นฟูพื้นที่ที่สงครามจะเป็นปัญหาสำคัญของการเมืองโลก ในอนาคต (งบประมาณจะมาจากไหน?)
-

ตอนที่ 4

จุดร้อนในการเมืองโลก (Flash Points in World Politics)

พื้นที่แห่งความขัดแย้งในการเมืองโลก

- 1) สงครามรัสเซีย-ยูเครน
- 2) สงครามขยายออกนอกพื้นที่ของยูเครน
- 3) สงครามยุโรป [เนโด้+ยูเครน (+สหรัฐ) vs รัสเซีย (+เบลารุส+จีน?)]
- 4) สงครามข้ามช่องแคบไต้หวัน (วิกฤตช่องแคบไต้หวัน)
- 5) สงคราม “มหาเอเชียบูรพา” [จีน (+เกาหลีเหนือ) vs สหรัฐ (+ญี่ปุ่น+เกาหลีใต้+ไต้หวัน)]
- 6) สงครามบนคาบสมุทรเกาหลี
- 7) สงครามทะเลจีนใต้
- 8) สงครามชายแดนจีน-อินเดีย
- 9) สงครามอิสราเอล-ปาเลสไตน์
- 10) สงครามอาหรับ-อิสราเอล
- 11) สงครามในภูมิภาคตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ
- 12) สงครามนิวเคลียร์ (?)

ตอนที่ 5

การแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ใน ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Geo-political Competition in the Indo-Pacific Region)

ยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ

- 1) การสร้างระบบพันธมิตรทางการเมืองและความมั่นคง
- 2) การขยายอิทธิพลทางทหาร และการเชื่อมต่อด้านความมั่นคง
- 3) การขยายอำนาจผ่านการให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ
- 4) การใช้โครงสร้างพื้นฐาน (เช่น BRI) เป็นเครื่องมือขยายอิทธิพล
- 5) การใช้เศรษฐกิจเป็นวิธีการของการครอบครองดินแดนผ่าน “กับดักหนี้” (debt trap)
- 6) การสร้างความใกล้ชิดด้วยการทูตในรูปแบบใหม่ เช่น vaccine diplomacy
- 7) การสร้างอิทธิพลทางสังคมเหนือรัฐเป้าหมายผ่าน social media
- 8) การสร้างการเชื่อมต่อทางสังคมด้วย public diplomacy
- 9) การสร้างอำนาจและอิทธิพลในมิติ soft power
- 10) การโฆษณาทางการเมือง และการสร้างข่าวปลอม

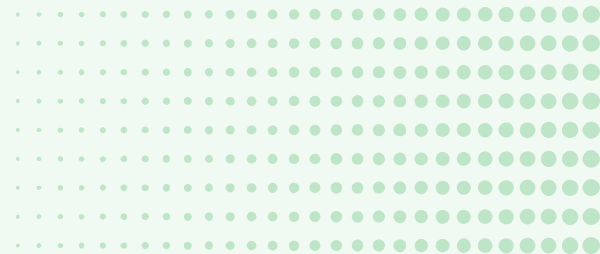
ผลกระทบต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

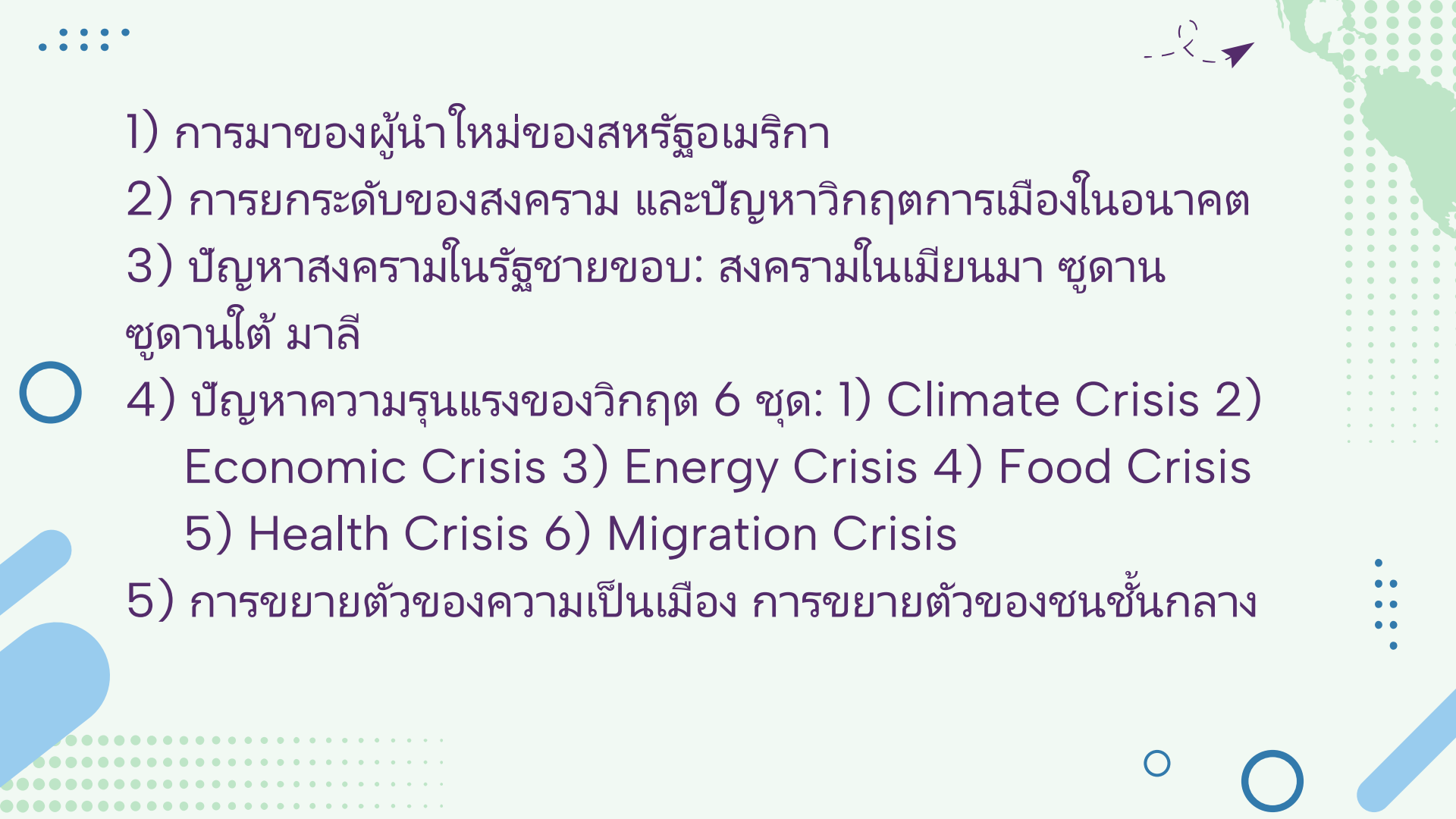
- 1) ภูมิภาคเป็นสนามแข่งขันทางการเมืองของรัฐมหาอำนาจใหญ่
- 2) เกิดการแบ่งค่ายของประเทศในภูมิภาค
- 3) ประเด็นในระดับภูมิภาคจะถูกผูกโยงเข้ากับการเมืองโลก
- 4) ทศนะของผู้คนในภูมิภาค/ในแต่ละประเทศจะเกิดการแบ่งฝ่าย
- 5) รัฐบาลจะเผชิญกับภาวะที่เป็น dilemma ในการจัดความสัมพันธ์กับรัฐมหาอำนาจ
- 6) เอกภาพของรัฐในภูมิภาค/องค์กรในภูมิภาคจะลดน้อยลง
- 7) เป็นช่องทางของการขยายอำนาจทางทหารของรัฐในภูมิภาค
- 8) สถานการณ์ในภูมิภาคมีความเปราะบาง และอาจเป็นช่องทางของการแทรกแซงจากภายนอก

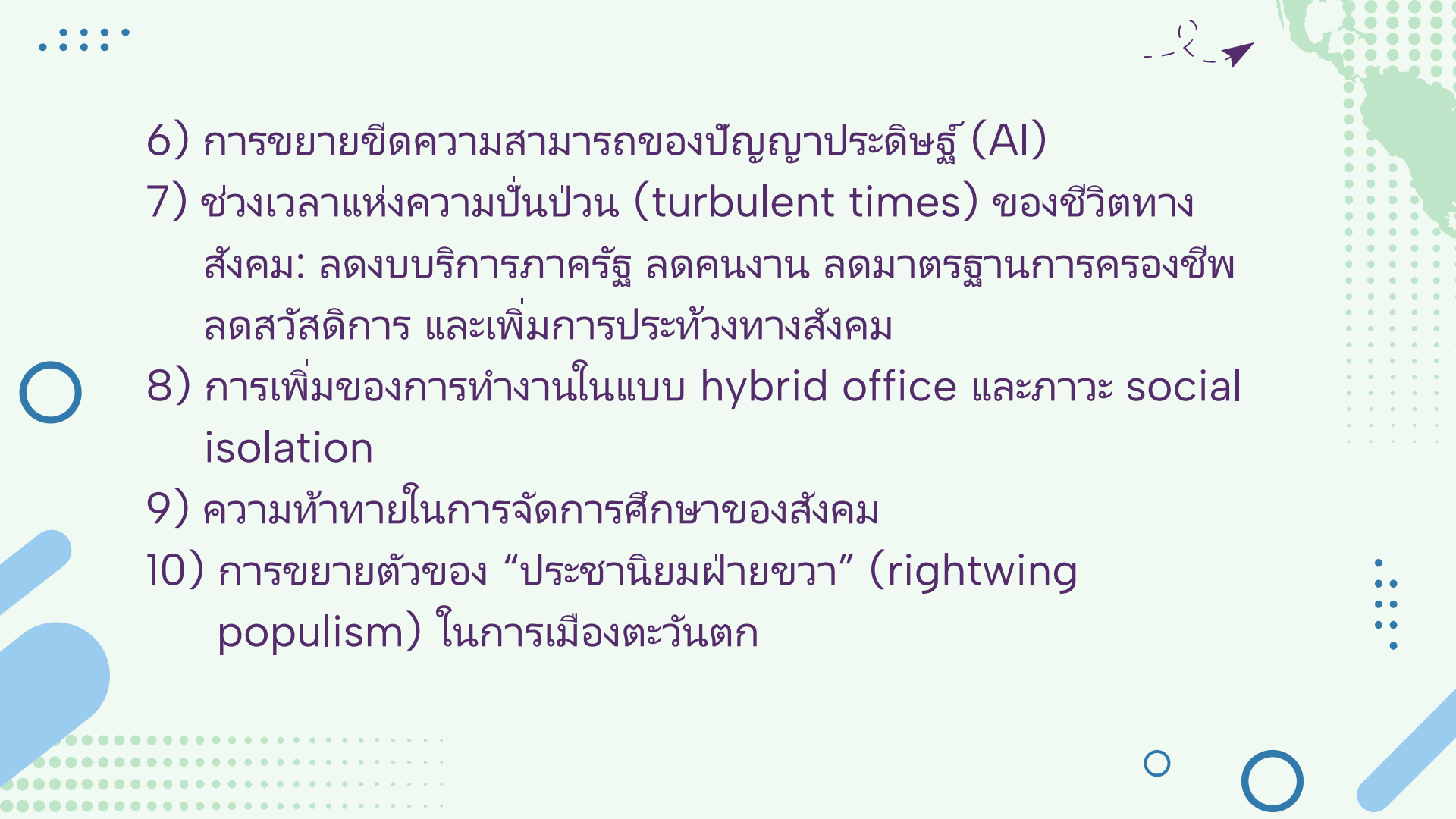
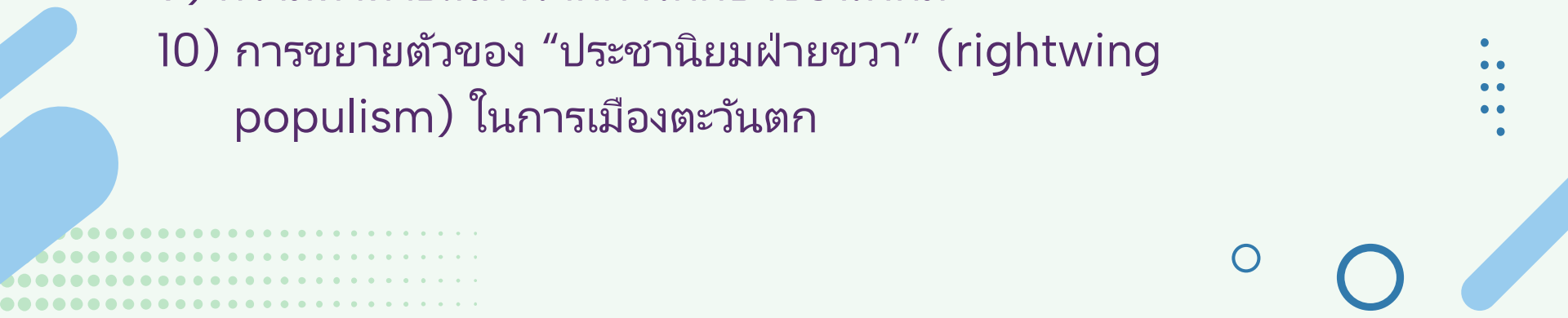

ตอนที่ 6

แนวโน้มโลก (Global Trends)

-
- 1) การมาของผู้นำใหม่ของสหรัฐอเมริกา
 - 2) การยกระดับของสงคราม และปัญหาวิกฤตการณ์ในเมืองในอนาคต
 - 3) ปัญหาสงครามในรัฐชายขอบ: สงครามในเมียนมา ชูดาน ชูดานใต้ มาลี
 - 4) ปัญหาความรุนแรงของวิกฤต 6 ชุด: 1) Climate Crisis 2) Economic Crisis 3) Energy Crisis 4) Food Crisis 5) Health Crisis 6) Migration Crisis
 - 5) การขยายตัวของความเป็นเมือง การขยายตัวของชนชั้นกลาง

-
- 6) การขยายขีดความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ (AI)
 - 7) ช่วงเวลาแห่งความปั่นป่วน (turbulent times) ของชีวิตทางสังคม: ลดงบประมาณภาครัฐ ลดคนงาน ลดมาตรฐานการครองชีพ ลดสวัสดิการ และเพิ่มการประท้วงทางสังคม
 - 8) การเพิ่มของการทำงานในแบบ hybrid office และภาวะ social isolation
 - 9) ความท้าทายในการจัดการศึกษาของสังคม
 - 10) การขยายตัวของ “ประชานิยมฝ่ายขวา” (rightwing populism) ในการเมืองตะวันตก
-

ตอนที่ 7

ประเทศไทย :
ปัญหาและความท้าทาย
Thailand :
Problems and Challenges

10 ปัญหาหมอกภาคของประเทศไทย

- 1) สงครามเย็นในศตวรรษที่ 21 และผลกระทบต่อความมั่นคงไทย
- 2) ปัญหากำหนดบทบาทและสร้างสถานะของประเทศไทยในเวทีสากล
- 3) วิฤตเศรษฐกิจโลกและผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย
- 4) ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้: (1) ปัญหาสงครามก่อความไม่สงบ (2) ปัญหาการบริหารพื้นที่/การกระจายอำนาจ (3) ปัญหาการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน (4) ปัญหาความเชื่อมั่นต่อรัฐ
- 5) ปัญหาสถานะของกองทัพในสังคมไทย: (1) ปัญหาการจัดความสัมพันธ์พลเรือน-ทหาร (2) ปัญหาบทบาทของทหารในการเมืองไทย (3) ปัญหาภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ (4) ปัญหาการปฏิรูปกองทัพ

-
-
-
-
-
-
-
- 6) ความแตกแยกและความเห็นต่างทางการเมืองในสังคม: สงครามความคิด-สงครามความเชื่อ-สงครามความศรัทธา-สงครามระหว่างวัย
- 7) ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ (climate change): (1) ไฟป่า (2) ฝุ่นพิษ/มลภาวะ (3) น้ำท่วม (4) ความแห้งแล้ง (5) อากาศผันแปร
- 8) ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์และการฟื้นฟูสังคมไทยท่ามกลางวิกฤตโลกของยุคหลังโควิด-19 และจากวิกฤตสงคราม
- 9) ปัญหาความเปราะบางของการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยของไทย
- 10) การสร้างขีดความสามารถของรัฐและสังคมในการรับมือกับ Global Disruption ในอนาคต
-
-

5 ความท้าทายบนกระดานหมากรุกโลก

- 1) รัฐบาลไทยจะจัดวางประเทศไทยไว้ตรงไหนบนแผนที่ทางภูมิรัฐศาสตร์ของโลก?
- 2) รัฐบาลจะพลิกฟื้นสถานะทางการเมืองของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างไร?
- 3) รัฐบาลจะสร้างความน่าเชื่อถือทางเศรษฐกิจในเวทีโลกอย่างไร?
- 4) รัฐบาลจะสร้างเสถียรภาพการเมืองภายในเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในประชาคมสากลอย่างไร?
- 5) รัฐบาลจะพาตัวเองเดินบนกระดานหมากรุกภูมิรัฐศาสตร์โลกอย่างไร?

5 ทางเลือกบนกระดานภูมิรัฐศาสตร์โลก

- ไทยจะยืน “เป็นกลาง”
(อะไรคือความเป็นกลาง?)
- ไทยจะเป็น “สนหลุ่ม”
(ถ้าลมแรงสองทาง สนจะลู่อย่างไร?)
- ไทยจะ “ไม่เลือกข้าง”
(หรือเราถูกมองว่าเลือกข้างไปแล้ว!)
- จะเป็น “มนุษย์ล่องหน” ในเวทีโลก
(เราจะไม่อยู่ยอมบนจอเรดาร์ของโลก!)
- ไทยจะเดินไปกับ “กระแสโลก”
(โลกไปทางไหน ไทยไปทางนั้น!)

ปิดม่าน

“Violent conflicts arouse passions, certainly among the participants and often among outsiders, but I hope I have been impartial.”

John Andrews

The World in Conflict (2022)

Thanks!

Do you have any questions?

newsecproject@yahoo.com

CREDITS: This presentation template was created by [Slidesgo](#), and includes icons by [Flaticon](#), and infographics & images by [Freepik](#)

Please keep this slide for attribution

